

Dosarul nr. 2ra-1618/22
2-11007600-01-2ra-09112022

Prima instanță: Judecătoria Cimișlia, sediul Central (jud. Gh. Burdujan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Comrat (jud. D. Fujenco, A. Mironov, A. Curdov)

DECIZIE

03 aprilie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Stela Procopciuc
Oxana Parfeni
Ion Malanciuc
Diana Stănilă
Mariana Ursachi

examinând recursurile declarate de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Valentina Hriplivaia, notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac și Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Aliona Aramă împotriva lui Ștefan Carauș, succedat în drepturi de către Ion Carauș, intervenient accesoriu notarul Lilia Burac cu privire la anularea testamentului și încasarea cheltuielilor de judecată și

la cererea de chemare în judecată depusă de notarul Lilia Burac împotriva Alionei Aramă și Lidiei Aramă cu privire la calificarea ca fiind neîntemeiate și denigratoare, ce lezează reputația profesională, a acuzațiilor conținute în cererea de chemare în judecată și plângeri, obligarea de a dezminți acuzațiile, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat, prin care au fost admise apelul declarat de notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac, cererea de alăturare la apel depusă de Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac și apelul declarat de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Tatiana Guțu, fiind casată parțial hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central,

c o n s t a t ă:

La data de 12 august 2011, Aliona Aramă a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ștefan Carauș, intervenient accesoriu notarul Lilia Burac, prin care a solicitat constatarea faptului acceptării de către Constantin Aramă a succesiunii deschise la 19 iulie 1989 în urma decesului tatălui Ivan (Ion) Aramă, prin intrarea de fapt în posesia și administrarea averii succesoriale, care constă din ½ cotă-parte ideală din imobilul situat pe str. xxxxxx (casa de locuit cu suprafața 126,2 m.p., construcție accesorie cu suprafața de 22,6 m.p., teren aferent cu suprafața 0,1185 ha), recunoașterea după reclamantă a dreptului de proprietate în ordinea succesiunii legale în urma decesului la 27 mai 1994 al tatălui Constantin Aramă, asupra a ¼ cotă-parte ideală din imobilul situat pe str. xxxxxx, care constă din casa de locuit cu suprafața 126,2 m.p., nr. cadastral xxxxxx, construcție accesorie cu suprafața de 22,6 m.p., nr. cadastral xxxxxx, teren aferent cu suprafața 0,1185 ha, nr. cadastral xxxxxx, declararea parțial nule: a titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren nr. xxxxxx din 26 iunie 2002, în partea a ¼ cotă-parte ideală din terenul cu suprafața de 0,1185 ha, nr. cadastral xxxxxx din str. xxxxxx; a certificatului de moștenitor legal nr. 132 din 21 februarie 1990 eliberat pe numele Parascoviei Aramă, în partea a ¼ cotă-parte ideală din casa de locuit cu suprafața de 126,2 m.p., nr. cadastral xxxxxx și construcția accesorie cu suprafața de 22,6 m.p., nr. cadastral xxxxxx situate pe str. xxxxxx și declararea nulă a testamentului nr. 2342 din 08 septembrie 2006 din numele defunctei Parascovia Aramă pentru Ștefan Carauș, autentificat de notarul Lilia Burac (f.d. 2, volumul I).

La data de 26 iunie 2012, Aliona Aramă a depus cerere de concretizare a pretențiilor, prin care a solicitat doar recunoașterea ca fiind nul și fără efecte juridice a testamentului înregistrat în registrul actelor notariale cu nr. 2342 de către notarul Lilia Burac la 08 septembrie 2006 conform căruia bunica sa, Parascovia Aramă, ar fi testat toată averea care în ziua decesului îi va aparține, unde nu s-ar afla și din ce n-ar fi alcătuită lui Ștefan Carauș (f.d. 103-108, volumul I).

Ulterior, la data de 27 martie 2018, Aliona Aramă a mai depus o cerere de concretizare, prin care a solicitat anularea testamentului cu nr. 2342 din 08 septembrie 2006, întocmit de notarul Lilia Burac din numele Parascoviei Aramă în favoarea lui Ștefan Carauș (f.d. 98-100, volumul VII).

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că în anul 1968, bunicii săi, Ion Aramă și Parascovia Aramă au construit o casă, la care a participat și tatăl ei Constantin Aramă, această casă fiind a tatălui său, deoarece bunicii în anul 1978 i-au donat lui Leonid Aramă o altă casă cu toate comoditățile, în care locuiesc și până la ziua de azi.

A menționat că în anul 1989 bunelul Ion Aramă a decedat, iar fiul Constantin Aramă cu mama sa Parascovia Aramă au rămas să locuiască în casa nou construită. În anul 1992 s-a născut reclamanta.

La 24 mai 1994, pe când avea 2 ani, tatăl ei a decedat, iar ulterior mama sa Lidia Aramă s-a recăsătorit, însă ea permanent se ducea la bunica Parascovia Aramă cu care erau în relații foarte bune.

Reclamanta a relatat că la 03 februarie 2005, bunica Parascovia Aramă împreună cu mama sa au fost la notar, unde bunica i-a testat toată moștenirea sa, comunicându-i

despre acest fapt, însă a tăinuit acest testament față de nora Zinaida Aramă și fiul Leonid Aramă, de teamă să nu se înceapă cearta.

La 19 iunie 2006, mama sa Lidia Aramă a plecat peste hotarele țării la muncă pentru a întreține 4 copii și pe soacra sa, Parascovia Aramă, care avea la acel moment vârsta de 82 de ani. După 2 luni de la plecarea mamei peste hotare, Ștefan Carauș, folosindu-se de lipsa mamei sale și de faptul că ea era mică, la 08 septembrie 2006 a scris testament ilegal pe numele său fără știrea și participarea bunicii Parascovia Aramă.

A afirmat că după plecarea mamei peste hotarele țării, bunicii i s-a făcut rău, din care cauză mama sa, Lidia Aramă a revenit de urgență acasă și atunci s-a început cearta cu Leonid Aramă și Zinaida Aramă, ultimii îi alungau din casă, zicând că Lidia Aramă dorește să le ia casa. Atunci la ei a venit Ștefan Carauș și le-a comunicat să nu se certe și să nu cheltuie bani pe serviciile notarilor, deoarece este testamentul din anul 2005 și nu este nevoie de alte acte de donare. Însă ulterior, după moartea bunicii, a aflat că la 08 septembrie 2006 a fost întocmit un alt testament pe numele lui Ștefan Carauș.

Reclamanta consideră că testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 este ilegal, deoarece în acesta la rubrica „semnătura testatorului” nu este semnătura bunicii sale Parascovia Aramă. Totodată, în acest testament este menționat că testatorul l-a citit, ceea ce nu poate fi adevărat, deoarece bunica sa nu putea citi în grafie latină.

Mai mult ca atât, a invocat că din declarațiile notarului date la urmărirea penală, rezultă că testatoarea Parascovia Aramă nu a avut intenția certă și directă de a testa averea sa lui Ștefan Carauș, dar și-a exprimat intenția de a testa averea fiului său Leonid Aramă, însă, prin intermediul lui Ștefan Carauș, fiind astfel încălcate de către notar prevederile art. 41 lit. a) din Legea cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002. Prin urmare, testamentul urmează a fi anulat ca act ce contravine legii.

La data de 02 decembrie 2011, notarul Lilia Burac a depus cerere de chemare în judecată împotriva Alionei Aramă, solicitând calificarea ca fiind neîntemeiate și denigratoare, ce lezează reputația profesională a reclamantei, acuzațiile conținute în cererea de chemare în judecată depusă de pârâtă la 12 august 2011 „semnătura din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 nu este a bunicii Parascovia Aramă”, obligarea pârâtei de a dezmințe acuzațiile menționate în ședința de judecată și de a le exclude din cererea de chemare în judecată prin modificarea cererii, încasarea sumei de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată (f.d. 2-4, volumul II).

Prin încheierea din 28 decembrie 2011 a Judecătorei Cimișlia, cererile de chemare în judecată au fost conexe pentru examinare într-un singur proces (f.d. 23, volumul II).

La 16 septembrie 2013, notarul Lilia Burac a depus cerere de concretizare a acțiunii, prin care a mărit cuantumul prejudiciului moral, solicitând încasarea de la Aliona Aramă a prejudiciului moral în sumă de 100 000 de lei (f.d. 17-18, volumul III).

Ulterior, la 14 mai 2014, notarul Lilia Burac a depus o nouă cerere de concretizare a acțiunii, în care a indicat în calitate de pârâți pe Aliona Aramă și Lidia Aramă, solicitând calificarea ca neîntemeiate și denigratoare în adresa reclamantei, ce lezează

reputația profesională a reclamantei, a acuzațiilor conținute în cererea de chemare în judecată depusă la 12 august 2011 (nr. intrare 3-1238): „semnătura din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 nu este a bunicii Parascovia Aramă”; calificarea ca neîntemeiate și denigratoare în adresa reclamantei, ce lezează reputația profesională a reclamantei, a acuzațiilor conținute în plângerile din 07 iunie 2013, 28 august 2013, 25 octombrie 2013, 30 decembrie 2013: „notarul dna Lilia Burac refuză să prezinte testamentul”, „să fie trasă la răspundere reclamanta pentru această infracțiune gravă”, „notarul public Lilia Burac a încălcat legea și poartă răspundere pentru încălcarea obligațiilor sale profesionale”, „caz corupt, care a fost făcut fals de către notarul Lilia Burac”; obligarea pârâtelor Aliona Aramă și Lidia Aramă de a dezminți acuzațiile menționate supra, pe aceeași cale prin care au fost răspândite; încasarea în mod solidar din contul pârâtelor a daunei morale în mărime de 100 000 de lei și a cheltuielilor de judecare a cauzei (f.d. 133-134, volumul III).

În motivarea acțiunii conexate, notarul Lilia Burac a indicat că la 08 septembrie 2006, la biroul său s-a prezentat Parascovia Aramă, care a solicitat întocmirea testamentului pe numele lui Ștefan Carauș. Stabilind identitatea și capacitatea de exercițiu și folosință a solicitantei, a întocmit și autentificat testamentul care a fost înregistrat cu nr. 2342 din data menționată, testamentul fiind semnat de testator personal și nu de martori. La 12 august 2011, Aliona Aramă a înaintat acțiune în instanța de judecată cu privire la declararea nulității testamentului nr. 2342 din 08 septembrie 2006, indicând în cerere că semnătura din testamentul indicat nu este a bunicii sale Parascovia Aramă, fiind invocat faptul că semnătura este falsificată, învinuind notarul de fals în acte. Totodată, în perioada iunie - decembrie 2013 mama Alionei Aramă, Lidia Aramă, a depus mai multe plângeri defăimătoare în diverse instituții și anume Ministerul Justiției - trei plângeri din data de 07 iunie 2013, 28 august 2013 și 25 octombrie 2013 și către Prim-ministrul Republicii Moldova din 30 decembrie 2013, cu învinuiri de fals în acte.

Astfel, notarul Lilia Burac consideră că aceste plângeri sunt niște afirmații defăimătoare care urmează a fi dezmințite de către pârâte, cu încasarea de la acestea în beneficiul său a prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică.

Prin hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central a fost respinsă integral acțiunea depusă de Aliona Aramă și s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 4 661,66 de lei, de a cărei plată parțială reclamanta a fost scutită la înaintarea acțiunii în instanța de judecată. De asemenea, s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul intervenientului accesoriu notarul Lilia Burac cheltuielile judiciare compuse din cheltuieli de asistență juridică în sumă de 11 000 de lei și cheltuieli de transport în sumă de 11 000 de lei, în total 22 000 de lei, în rest încasarea cheltuielilor de judecată solicitate de intervenientul accesoriu în sumă de 58 000 de lei fiind respinsă ca neîntemeiate. Acțiunea depusă de notarul Lilia Burac a fost respinsă ca fiind neîntemeiată și s-a încasat de la notarul Lilia Burac în beneficiul Alionei Aramă cheltuielile de asistență juridică în sumă de 3600 de lei. În rest, încasarea sumei de 2400 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată solicitată de Aliona Aramă, a fost respinsă ca neîntemeiată. Sechestrul aplicat pe bunul imobil situat pe xxxxxx ce aparține

Parascoviei Aramă, prin încheierea din 17 octombrie 2011 a Judecătorei Cimișlia, menținută prin decizia din 15 februarie 2012 a Curții de Apel Chișinău, a fost menținut până când hotărârea judecătorească va deveni definitivă.

La 20 noiembrie 2018 notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac, a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a hotărârii din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central în partea încasării din contul Alionei Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac a cheltuielilor de judecată în mărime de 22 000 de lei și emiterea în această parte a unei noi hotărâri de încasare din contul Alionei Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 43 500 de lei, conform calculului cheltuielilor de asistență juridică prezentat în ședința de judecată din 23 octombrie 2018; casarea hotărârii în partea încasării din contul notarului în beneficiul Alionei Aramă a cheltuielilor de judecată în sumă de 3600 de lei și pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a acestei pretenții ca fiind neîntemeiată. Totodată, notarul a solicitat încasarea din contul Alionei Aramă în beneficiul său a cheltuielilor de judecată suportate în instanța de apel (f.d. 16, 82-88, volumul VIII).

La 13 decembrie 2018, Aliona Aramă a declarat apel împotriva hotărârii din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii în partea în care a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea depusă de Aliona Aramă, în partea încasării taxei de stat din contul Alionei Aramă în beneficiul statului și în partea încasării cheltuielilor de asistență juridică din contul Alionei Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri, prin care acțiunea depusă de Aliona Aramă să fie admisă integral (f.d. 17-18, 90-94, volumul VIII).

La 15 decembrie 2018 și Lidia Aramă a declarat apel împotriva hotărârii din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central (f.d. 26, volumul VIII), care însă a fost restituit prin încheierea din 11 iunie 2019 a Curții de Apel Comrat, menținută prin decizia din 24 iulie 2019 a Curții Supreme de Justiție.

Prin decizia din 24 decembrie 2019 a Curții de Apel Comrat a fost respins apelul declarat de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Tatiana Guțu, a fost admis apelul declarat de notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac și a fost modificată hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central în partea repartizării cheltuielilor judiciare, fiind majorat cuantumul sumei totale a cheltuielilor de asistență juridică încasate din contul Alionei Aramă în beneficiul intervenientului accesoriu notarul Lilia Burac de la suma de 22 000 de lei până la suma de 43 500 de lei. În rest, hotărârea primei instanțe a fost menținută.

În legătură cu decesul lui Ștefan Carauș la data de 21 august 2020, prin încheierea din 23 septembrie 2020 a Curții Supreme de Justiție a fost înlocuită partea ieșită din proces Ștefan Carauș cu succesorul ei în drepturi Ion Carauș (f.d. 207-208, volumul IX).

Prin decizia din 28 octombrie 2020 a Curții Supreme de Justiție au fost admise recursurile declarate de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Valentina Hriplivaia și de Aliona Aramă și Lidia Aramă și a fost casată decizia din 24 decembrie 2019 a Curții

de Apel Comrat, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Comrat, în alt complet de judecată.

Pe parcursul examinării cauzei în instanța de apel, la 11 ianuarie 2021 Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac, a depus cerere de alăturare la apelul declarat de notarul Lilia Burac, solicitând admiterea acestuia, pe care îl susține integral (f.d. 123-125, volumul X).

Prin decizia din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat, au fost admise: apelul declarat de notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac, cererea de alăturare la apel depusă de Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac și apelul declarat de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Tatiana Guțu, fiind casată hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central în partea repartizării cheltuielilor judiciare și emisă în această parte o hotărâre nouă, prin care s-a încasat în mod solidar de la Ion Carauș și de la notarul Lilia Burac în beneficiul Alionei Aramă cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în prima instanță în sumă de 2500 de lei. S-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în prima instanță în sumă de 13 500 de lei. În rest, hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central a fost menținută. Totodată, s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în instanța de apel în sumă de 6000 de lei.

La data de 21 decembrie 2022 Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Valentina Hriplivaia, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie admisă acțiunea depusă de Aliona Aramă.

În motivarea recursului s-a invocat că decizia instanței de apel a fost emisă cu încălcarea normelor de drept material și procedural, cu aprecierea arbitrară a probelor și fără a fi constatate și elucidate circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei. La fel, instanța de apel, contrar prevederilor art. 373 alin. (5) din Codul de procedură civilă, nu s-a expus asupra tuturor argumentelor invocate în apel.

Reprezentantul recurenței a indicat că atât instanța de fond, cât și instanța de apel, nu s-au expus în privința argumentelor Alionei Aramă prin prisma normelor de drept invocate în acțiune și anume art. 199, 207, 2017, 210-220 din Codul civil (redacția în vigoare la data întocmirii testamentului). Astfel, instanțele de judecată nu au examinat fondul cauzei și vădit au denaturat aplicabilitatea legii care trebuia să fie aplicată, ignorând indicațiile obligatorii ale Curții Supreme de Justiție din decizia din 28 octombrie 2020.

A menționat că la întocmirea testamentului contestat, notarul Lilia Burac a neglijat atât prevederile Codului civil, cât și ale Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002, încălcând procedura de întocmire și înregistrare a testamentului nr. 2342 din 08 septembrie 2006.

A afirmat că, în situația în care voința reală a Parascoviei Aramă a fost de a transmite patrimoniul succesoral unei alte persoane decât lui Ștefan Carauș, dar ar fi

insistat la întocmirea testamentului în sensul pe care îl înțegea, notarul, conform art. 41 lit. a) din Legea cu privire la notariat, era obligat să refuze îndeplinirea actului notarial care este contrar legii și nu corespunde cerințelor legale.

Astfel, consideră că, în vederea asigurării securității raporturilor juridice, realizate în cunoștință de cauză și cu intenția și consimțământul neechivoc al Parascoviei Aramă de a gratifica prin testament anume descendenții săi și nu alte persoane terțe, la caz Ștefan Carauș, care nu este rudă de sânge cu defuncta și nu a creat acesteia sentimentul profund de rudenie, urmează a fi declarat nul testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006, ca act ce contravine legii și să rămână în vigoare testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005, întocmit în favoarea nepoatei Aliona Aramă, ceea ce exprimă ultima intenție reală a defunctei.

Reprezentantul recurenteii a susținut că defuncta nu cunoștea și nu era capabilă să scrie sau să citească textele scrise cu alfabetul latin, respectiv, mențiunea notarului în testament precum că Parascovia Aramă ar fi citit testamentul, contravine circumstanțelor de fapt și de perfectare a testamentului. Nu există nicio dovadă a faptului că notarul i-a citit cu voce Parascoviei Aramă testamentul contestat și chiar dacă i-ar fi citit, nu există dovezi că notarul i-ar fi redat anume conținutul real al testamentului. În ședința de judecată a instanței de apel, notarul a declarat că i-a citit cu voce tare conținutul, însă, s-a eschivat să explice de ce nu a făcut această mențiune în testament.

A invocat că instanțele de judecată și-au întemeiat concluziile doar în baza rapoartelor de expertiză nr. 985 din 24 ianuarie 2014 și nr. 6721 din 18 august 2014 ale Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare a IGP și a raportului de expertiză judiciară nr. 1380 din 07 septembrie 2015 emis de Centrul Național de Expertize Judiciare, fără a motiva respingerea concluziilor raportului de expertiză nr. 1133 din 17 iulie 2013, care era favorabil recurenteii, fapt ce a dus la încălcarea dreptului acesteia la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția europeană pentru drepturile omului.

A menționat că, concluzia instanței de apel privind încasarea cheltuielilor de judecată din contul Alionei Aramă în beneficiul notarului, este nemotivată și pripită, deoarece instanța nu a ținut cont de faptul că tergiversarea examinării cauzei a avut loc anume în urma acțiunilor avocatului Victor Burac, care nici nu a elucidat raționalitatea mărimii sumelor solicitate cu titlu de cheltuieli de judecată.

La data de 23 decembrie 2022 notarul Lilia Burac, reprezentat de avocatul Victor Burac, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea repartizării cheltuielilor de judecată, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri, prin care să fie încasate din contul Alionei Aramă în beneficiul notarului cheltuielile de judecată suportate în prima instanță și instanța de apel, în mărime totală de 54 000 de lei, iar cerința intimă Aliona Aramă cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată să fie respinsă.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel eronat și arbitrar a ajuns la concluzia de a încasa în mod solidar de la Ion Carauș și de la notarul Lilia Burac în beneficiul Alionei Aramă cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în

prima instanță în sumă de 2500 de lei, deoarece Aliona Aramă a pierdut procesul și potrivit normelor de drept procedural, nu dispune de dreptul de a-i fi compensate cheltuielile de judecată suportate.

De asemenea, reprezentantul recurentului a indicat că instanțele de judecată neîntemeiat nu au compensat integral cheltuielile de judecată suportate de către notar la examinarea prezentei cauze, deoarece acestea au fost probate, fiind reale, rezonabile și echitabile, ținând cont de complexitatea cauzei și timpul îndelungat de examinare a acesteia.

La data de 26 decembrie 2022 Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel în partea încasării din contul recurentului în beneficiul Alionei Aramă a cheltuielilor de judecată în sumă de 2500 de lei și pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri, prin care cerința intimătei Aliona Aramă cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată să fie respinsă.

În susținerea recursului s-a indicat că instanța de apel eronat și ilegal a ajuns la concluzia de a încasa din contul lui Ion Carauș în beneficiul Alionei Aramă cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în prima instanță în sumă de 2500 de lei, deoarece în conformitate cu art. 94 din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Pe când la caz, Aliona Aramă a pierdut procesul, iar Ion Carauș a avut câștig de cauză și nu poate fi obligat să compenseze cheltuielile de judecată intimătei Aliona Aramă, a cărei acțiune a fost respinsă integral.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Comrat a pronunțat decizia contestată la data de 18 august 2022.

Materialele cauzei atestă că decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa participanților la proces la data de 20 octombrie 2022 și a fost recepționată de către Aliona Aramă, notarul Lilia Burac și avocatul Victor Burac la data de 25 octombrie 2022, conform semnăturilor pe avizele de recepție (f.d. 71, 73, 76, 78, volumul XII).

Astfel, recursurile sunt în termen.

Copia recursurilor a fost expediată în adresa participanților la proces (f.d. 191, 201-204 volumul XII), cu înștiințarea despre depunerea referinței.

Prin referința depusă la 10 ianuarie 2023 și suplimentul din 10 mai 2023, notarul Lilia Burac, reprezentat de avocatul Victor Burac, a solicitat respingerea recursului depus de Aliona Aramă, menționând că soluția pronunțată de instanța de apel în partea în care a fost respins ca neîntemeiat apelul declarat de Aliona Aramă, este corectă, legală și întemeiată, iar argumentele, invocate în recurs de către ultima, sunt nefondate, pasibile de a fi apreciate critic și respinse.

La data de 17 ianuarie 2023 și la 03 aprilie 2024 Lidia Aramă a depus referințe, solicitând respingerea recursului declarat de notarul Lilia Burac.

Alte referințe nu au fost depuse.

Conform art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 15 februarie 2023 a considerat recursurile admisibile și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct. 1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023. Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Respectiv, recursurile declarate de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Valentina Hriplivaia, notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac și Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac, au fost depuse până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Totodată, avînd în vedere că legea procedural civilă, care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă recursul se va examina conform procedurii de judecare a recursului în vigoare la data depunerii acestuia, deoarece după sensul său norma referitoare la temeiuri cuprinde și procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele fiind un tot întreg organic.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursurile declarate și obiecțiile expuse în referințe, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile urmează a fi admise, cu casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe și pronunțarea în partea casată a unei hotărâri noi, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În conformitate cu art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au

importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Din materialele cauzei rezultă că prin testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005, autentificat de către notarul Lilia Burac, Parascovia Aramă a testat toată averea sa, care în ziua decesului îi va aparține, unde nu s-ar afla și din ce n-ar fi alcătuită, nepoatei sale Aliona Aramă (f.d. 7, volumul I).

Ulterior, la 08 septembrie 2006 a fost întocmit testamentul nr. 2342, autentificat de către notarul Lilia Burac, prin care Parascovia Aramă a testat toată averea sa, care în ziua decesului îi va aparține, unde nu s-ar afla și din ce n-ar fi alcătuită, lui Ștefan Carauș (f.d. 8, volumul I).

Potrivit certificatului deces seria DC-IV nr. 0868818 din 09 aprilie 2011, Parascovia Aramă a decedat la data de xxxxxx (f.d. 6, volumul I).

La 12 august 2011, Aliona Aramă a depus cerere de chemare în judecată, concretizată ulterior, împotriva lui Ștefan Carauș, solicitând anularea testamentului nr. 2342 din 08 septembrie 2006, autentificat de notarul Lilia Burac.

La 02 decembrie 2011, notarul Lilia Burac a depus cerere de chemare în judecată împotriva Alionei Aramă și Lidiei Aramă, solicitând calificarea ca neîntemeiate și denigratoare, ce lezează reputația profesională, a acuzațiilor conținute în cererea de chemare în judecată depusă la 12 august 2011 (nr. intrare 3-1238): „semnătura din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 nu este a bunicii Parascovia Aramă”; calificarea ca neîntemeiate și denigratoare, ce lezează reputația profesională, a acuzațiilor conținute în plângerile din 07 iunie 2013, 28 august 2013, 25 octombrie 2013, 30 decembrie 2013: „notarul dna Lilia Burac refuză să prezinte testamentul”, „să fie trasă la răspundere reclamanta pentru această infracțiune gravă”, „notarul public Lilia Burac a încălcat legea și poartă răspundere pentru încălcarea obligațiilor sale profesionale”, „caz corupt, care a fost făcut fals de către notarul Lilia Burac”; obligarea pârâtelor de a dezminți acuzațiile menționate supra, pe aceeași cale prin care au fost răspândite; încasarea în mod solidar din contul pârâtelor a prejudiciului moral în mărime de 100 000 de lei și a cheltuielilor de judecare a cauzei.

Cererile de chemare în judecată au fost conexe pentru examinare într-un singur proces (f.d. 23, volumul II).

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunilor depuse de Aliona Aramă și notarul Lilia Burac, respingându-le integral. Totodată, s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 4 661,66 de lei, de a cărei plată parțială reclamanta a fost scutită la înaintarea acțiunii în instanța de judecată. S-a încasat de la notarul Lilia Burac în beneficiul Alionei Aramă cheltuielile de asistență juridică în sumă de 3600 de lei, în rest fiind respinsă încasarea sumei de 2400 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată solicitată de Aliona Aramă. De asemenea, s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul intervenientului accesoriu notarul Lilia Burac cheltuielile judiciare compuse din cheltuieli de asistență juridică în sumă de 11 000 de lei și cheltuieli de transport în sumă de 11 000 de lei, în

total 22 000 de lei, în rest încasarea cheltuielilor de judecată solicitate de intervenientul accesoriu în sumă de 58 000 de lei fiind respinsă ca neîntemeiate.

Ulterior, instanța de apel a admis apelul declarat de notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac, cererea de alăturare la apel depusă de Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac și apelul declarat de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Tatiana Guțu, fiind casată hotărârea primei instanțe în partea repartizării cheltuielilor judiciare și emisă în această parte o hotărâre nouă, prin care s-a încasat în mod solidar de la Ion Carauș și de la notarul Lilia Burac în beneficiul Alionei Aramă cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în prima instanță în sumă de 2500 de lei. S-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în prima instanță în sumă de 13 500 de lei. În rest, hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central a fost menținută. Totodată, s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în instanța de apel în sumă de 6000 de lei.

Judecând cauza în ordine de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că soluția instanțelor ierarhic inferioare este întemeiată parțial, din următoarele motive.

Conform art. 1449 din Codul civil (redacția până la 01 martie 2019), testamentul este un act juridic solemn, unilateral, revocabil și personal prin care testatorul dispune cu titlu gratuit, pentru momentul încetării sale din viață, de toate bunurile sale sau de o parte din ele. Testator poate fi doar persoana cu capacitate de exercițiu. Nu se permite întocmirea testamentului prin reprezentant.

Potrivit art. 1458 din Codul civil (redacția până la 01 martie 2019), testamentul poate fi întocmit doar în una din următoarele forme: a) olograf – scris în întregime personal, datat și semnat de testator; b) autentic – autentificat notarial, precum și asimilat cu cel autentificat notarial; c) mistic – scris în întregime, datat și semnat de testator, strâns și sigilat și apoi prezentat notarului, care aplică inscripția de autentificare pe plic și îl semnează împreună cu testatorul.

Conform art. 1465 din Codul civil (redacția până la 01 martie 2019), testatorul poate modifica sau revoca testamentul în orice moment: a) prin întocmirea unui nou testament, care revocă în mod direct, total sau parțial, testamentul anterior ce contravine noului testament; b) prin depunerea unei cereri la notar; c) prin distrugerea tuturor exemplarelor testamentului olograf.

În conformitate cu art. 1469 din Codul civil (redacția până la 01 martie 2019), testamentul este nul dacă sunt prezente condițiile de nulitate a actelor juridice. Dispozițiile testamentare care contravin legii sau intereselor publice, precum și condițiile care nu sînt clare sau contravin una alteia, sunt nule. Testamentul întocmit cu nerespectarea formei stabilite de lege este nul. Testamentul este declarat nul de către instanța de judecată.

În susținerea acțiunii sale, Aliona Aramă a invocat că testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 este nul, deoarece semnătura aplicată pe acesta nu aparține Parascoviei

Aramă, precum și că ultima nu a avut intenția certă și directă de a testa averea sa lui Ștefan Carauș, dar și-a exprimat intenția de a testa averea fiului său Leonid Aramă, însă, prin intermediul lui Ștefan Carauș.

Materialele cauzei atestă că potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 1133 din 17 iulie 2013, efectuată de către Centrul Național de Expertize Judiciare în baza încheierii primei instanțe din 11 martie 2013, semnătura din numele Parascoviei Aramă din rubrica „Semnătura testatorului” a Testamentului cu nr. 2342 din 08 septembrie 2006 din numele Parascoviei Aramă pe numele lui Ștefan Carauș, înregistrat în biroul notarial al notarului Lilia Burac, nu a fost executată de către Parascovia Aramă, dar de către altă persoană (f.d. 220-227, volumul I).

Ulterior, prin încheierea din 16 iunie 2014 a Judecătoriei Cimișlia a fost dispusă efectuarea expertizei grafoscopice suplimentară și conform raportului de expertiză nr. 6721 din 18 august 2014, întocmit de Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare al IGP, semnăturile plasate la rubricile „Semnătura testatorului” din Testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 și Testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006, au fost executate de însăși Parascovia Aramă (f.d. 177-181, volumul III).

Conform raportului de expertiză nr. 985 din 24 ianuarie 2014, întocmit de Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare al IGP în cadrul cauzei penale pornită în baza art. 332 alin. (1) din Codul penal, semnăturile plasate la rubricile „Semnătura testatorului” din Testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 și Testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006, au fost executate de una și aceeași persoană. Semnăturile plasate la rubricile „Semnătura testatorului” din Testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 și Testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006, au fost executate probabil de însăși Parascovia Aramă (f.d. 85-88, volumul III).

La 07 septembrie 2015, în cadrul cauzei penale a fost efectuată o expertiză judiciară grafoscopice repetată în comisie și potrivit raportului nr. 1380, întocmit de Centrul Național de Expertize Judiciare, semnăturile de la numele Parascoviei Aramă plasate la rubrica „semnătura testatorului” din Testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 și Testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006, precum și semnătura de la numele Parascoviei Aramă, plasată la pagina 123, în rubrica „Semnătura persoanei care a solicitat actul notarial” din Registrul actelor notariale ale notarului Lilia Burac, unde sub nr. 2342 la 08 septembrie 2006 este înregistrat testamentul pe numele lui Ștefan Carauș, la fel și semnătura de la numele Parascoviei Aramă, plasată la pagina 11, în rubrica „Semnătura persoanei care a solicitat actul notarial” din Registrul actelor notariale ale notarului Lilia Burac, unde sub nr. 238 la 03 februarie 2005 este înregistrat testamentul pe numele Alionei Aramă – sunt executate de una și aceeași persoană, de Parascovia Aramă (f.d. 169-180, volumul III).

Analizând cele expuse, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanțele ierarhic inferioare just nu au reținut argumentele Alionei Aramă precum că semnătura din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 nu este a bunicii sale Parascovia Aramă.

Or, potrivit rapoartelor de expertiză nr. 985 din 24 ianuarie 2014, nr. 6721 din 18 august 2014 și nr. 1380 din 07 septembrie 2015, semnăturile plasate la rubricile „semnătura testatorului” din testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 și testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006, precum și semnăturile din registrul actelor notariale ale notarului privat Lilia Burac, au fost executate de aceeași persoană - Parascovia Aramă.

În ședința de judecată a instanței de fond, Aliona Aramă a declarat că semnătura din testamentul nr. 238 din 08 februarie 2005 este a bunicii sale Parascovia Aramă, fapt ce a convins instanțele, în coroborare cu rapoartele de expertiză, că semnătura din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 aparține testatorului Parascovia Aramă și că testamentul este unul legal, emis cu respectarea legislației în vigoare, nefiind stabilite temeiuri de nulitate a acestuia.

Referitor la raportul de expertiză judiciară nr. 1133 din 17 iulie 2013, potrivit căruia semnătura de la rubrica „Semnătura testatorului” din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 nu a fost executată de către Parascovia Aramă, dar de către altă persoană, instanța de recurs reține că, spre deosebire de celelalte rapoarte de expertiză, expertul a analizat doar testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006, fără a fi pus la dispoziția acestuia și testamentul nr. 238 din 08 februarie 2005. Iar în cadrul rapoartelor de expertiză nr. 985 din 24 ianuarie 2014, nr. 6721 din 18 august 2014 și nr. 1380 din 07 septembrie 2015, au fost cercetate semnăturile, prin comparație, din ambele testamente.

Mai mult ca atât, raportul de expertiză cu nr. 1133 din 17 iulie 2013 s-a bazat și pe fragmentele din „caietul de rugăciuni”, care nu a fost indicat în încheierea instanței de fond din 11 martie 2013, în calitate de mostră de semnături pentru efectuarea expertizei grafoscopice.

Prin încheierea instanței de fond din 16 septembrie 2013, s-a dispus restituirea înscrisurilor din dosar prezentate de avocatul Alionei Aramă, Paulian Popa și anume cinci file de matematică, care reprezintă caiet de rugăciuni, ce conține fragmente din Sfânta Evanghelie de la Ioan, ca fiind anexate la materialele cauzei cu încălcarea procedurii prevăzute de lege, din motivul neconfirmării faptului că înscrisurile au fost executate cu mâna defunctei Parascovia Aramă (f.d. 28, volumul III).

La fel, instanțele de judecată întemeiat nu au reținut ca fiind relevante afirmațiile Alionei Aramă precum că defuncta Parascovia Aramă nu cunoștea și nu era capabilă să scrie sau să citească textele scrise cu alfabet latin și mențiunea notarului indicată în testamentul contestat precum că Parascovia Aramă ar fi citit testamentul, contravine circumstanțelor de fapt și de perfectare a testamentului.

Or, la 03 februarie 2005 defuncta Parascovia Aramă, la același notar Lilia Burac, a testat toată averea pe care o avea nepoatei Aliona Aramă, acest testament nefiind contestat de către părți, iar peste aproximativ peste 1 an și 7 luni defuncta a întocmit un nou testament pe numele lui Ștefan Carauș, Aliona Aramă neprezentând probe ce ar confirma că defuncta, între timp, și-ar fi pierdut capacitatea de a înțelege și de a vorbi în limba de stat. Mai mult ca atât, notarul Lilia Burac, după ce a dat citire în glas

conținutului testamentelor în ambele cazuri, nu a interzis testatorului să citească personal conținutul actelor întocmite.

În acest sens, se rețin prevederile art. 44 alin. (4) din Legea cu privire la notariat, în vigoare la întocmirea atât testamentului din 03 februarie 2005, cât și a celui din 08 septembrie 2006, potrivit cărora, dacă solicitantul este analfabet sau nevăzător, persoana care desfășoară activitate notarială îi citește conținutul documentului, aplicând pe el girul de autentificare.

Argumentul recurentei Aliona Aramă precum că testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 a fost autentificat ilegal, deoarece girul conținut în acesta diferă de testamentul autentificat la cererea cet. Aramă Parascovia la 03 februarie 2005, este neîntemeiat, din motivul că girul din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 a fost aplicat de notarul Lilia Burac în strictă conformitate cu Ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 394 din 29 septembrie 2005 „Cu privire la aprobarea girurilor de autentificate și certificatelor notariale” totodată girul din testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 a fost aplicat de notarul Lilia Burac în strictă conformitate cu Ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 327 din 09 iulie 2004, care ulterior a fost abrogat prin ordinul Ministerului Justiției al R. Moldova nr. 394 din 29 septembrie 2005, începând cu data de 13 octombrie 2005. Diferențele dintre girurile aplicate pe testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 și pe testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 se explică prin faptul că acestea au fost aplicate conform diferitor modele aprobate de Ministerul Justiție al R. Moldova și în vigoare la data autentificării testamentelor sus menționate.

Forma girurilor aprobate prin Ordinul Ministerului Justiției al R. Moldova nr. 394 din 29 septembrie 2005 era obligatorie pentru toți notarii, iar în această nouă formă lipsește mențiunea privind datele din buletinul de identitate, spre deosebire de forma anterioară a girului, din care considerente aceste date nu au fost menționate în gir, aceasta însă nu denotă că testatoarea Aramă Parascovia nu a fost identificată de notar, totodată datele din buletinul de identitate ale testatoarei se conțin în Registrul actelor notariale, prezentat în original pentru efectuarea expertizei grafoscopice suplimentare în comisie și reflectat în Raportul de expertiză nr. 6721 din 18 august 2014, astfel notarul a identificat testatoarea, iar alegațiile în acest sens a recurentei Aliona Aramă sunt declarative.

Mai mult, prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 267 din 02 iulie 2003 „Privind aprobarea registrelor necesare pentru desfășurarea activității notariale, forma și conținutul acestora” publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 148 din 15 iulie 2003 au fost aprobate registrele necesare pentru desfășurarea activității notariale, forma și conținutul acestora, și anume: Registrul actelor notariale; Opisul alfabetic al actelor notariale; Opisul alfabetic al testamentelor; Registrul de evidență al dosarelor succesoriale, Opisul alfabetic al dosarelor succesoriale; Registrul de înregistrare, modificare și radiere a gajului bunurilor mobiliare; Registrul documentelor de intrare.

Ulterior ordinul menționat a fost modificat prin ordinul Ministerului Justiției al R. Moldova nr. 169 din 17 mai 2011, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova” nr. 87-90 din 27 mai 2011, completându-se pct. 1 din ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 267 din 02 iulie 2003 cu un nou registru, Registrul documentelor de ieșire, or. pct. 4 al ordinului Ministerului Justiției nr. 267 din 02 iulie 2003 prevede că, persoanele care desfășoară activitate notarială vor utiliza începând cu 1 aprilie 2005 registrele necesare pentru desfășurarea activității notariale confecționate de întreprinderea de stat Editura de Imprimare „Statistica” și comercializate prin intermediul Editurii și Direcțiilor pentru statistică raionale. Astfel, obligația legală de ținere a registrelor sus-menționate a apărut pentru notarii Republicii Moldova de la 01 aprilie 2005.

Conform pct. 6 al ordinului Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 267 din 02 iulie 2003, doar Registrul actelor notariale constituie dovadă oficială a înregistrării actelor notariale, opozabilă terților, fiind document de strictă evidență, căruia i se atribuie număr de evidență de către ÎS „Editura de imprimare Statistica” și de către Ministerul Justiției al RM.

De asemenea, Opisul alfabetic al testamentelor nu constituie sursă oficială de informație privind înregistrarea actelor notariale în particular a testamentelor. Opisul alfabetic al testamentelor, constituie registru de uz intern pentru notarii din R. Moldova, utilizat pentru identificarea rapidă de către notar, a după numele testatorului (registru se ține în ordine alfabetică) a informației privind testamentele înregistrate de persoana respectivă. Deoarece aceasta se ține în mod alfabetic, durata terminare a acestuia este foarte îndelungată.

Astfel, până la data de 01 aprilie 2005, când a fost instituită obligația legală pentru notarii din Republica Moldova de înregistrare a testamentelor în Opisul alfabetic al testamentelor, conform pct. 1, 4 și Anexei 3 din ordinul Ministerului Justiției al RM nr. 267 din 02 iulie 2003, testamentele autentificate de notari erau înregistrate în ”Opisul testamentelor” conform formei aprobate de Uniunea Notarilor din RM., motiv din care testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 întocmit de testatorul Aramă Parascovia pe numele Alionei Aramă a fost înregistrat în „Opisul testamentelor”, deoarece la data întocmirii și autentificării acestui testament, 03 februarie 2005, nu exista încă obligația legală de înregistrare a testamentelor în „Opisul alfabetic al testamentelor”, or această obligație a fost instituită conform pct. 4 din ordinul Ministerului Justiției al RM nr. 267 din 02 iulie 2003 începând cu data de 01 aprilie 2005.

Testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006, întocmit de testatorul Aramă Parascovia pe numele lui Stefan Carauș a fost înregistrat deja în „Opisul alfabetic al testamentelor”, deoarece la data întocmirii și autentificării acestui testament, 08 septembrie 2006, exista deja obligația legală de înregistrare a testamentelor în „Opisul alfabetic al testamentelor”, or această obligație a fost instituită conform pct. 4 din ordinul Ministerului Justiției al RM nr. 267 din 02 iulie 2003.

Prin urmare, nu pot fi reținute argumentele recurente Aliona Aramă precum că testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005 a fost înregistrat în „Opisul alfabetic al

testamentelor”, iar testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 este înregistrat în „Opisul testamentelor”, și nu invers, sunt declarative, argumente ce se combat prin actele administrate la materialele dosarului.

Conform art. 199 din Codul civil, consimțământ este manifestarea, exteriorizată, de voință a persoanei de a încheia un act juridic.

Consimțământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și nu este viciat.

Conform art. 207 alin. (1) din Codul civil, actul juridic civil încheiat fără cauză ori fondat pe o cauză falsă sau ilicită nu poate avea nici un efect.

Conform art. 219 alin. (1) din Codul civil, actul juridic nul încetează cu efect retroactiv din momentul încheierii. Dacă din conținutul său rezultă că poate înceta numai pentru viitor, actul juridic nu va produce efecte pentru viitor.

Art. 220 alin. (1) și (2) din Codul civil, prevede că, Actul juridic sau clauza care contravin normelor imperative sînt nule dacă legea nu prevede altfel. Actul juridic sau clauza care contravin ordinii publice sau bunelor moravuri sînt nule.

Cu referire la argumentul recurente Aliona Aramă precum că Parascovia Aramă nu a avut intenția certă și directă de a testa averea lui Ștefan Carauș, dar și-a exprimat intenția de a testa averea fiului său Leonid Aramă, însă, prin intermediul lui Ștefan Carauș, instanța de recurs menționează că, în conținutul testamentului din 08 septembrie 2006, nu sunt înscrise anumite condiții sau obligații în sarcina lui Ștefan Carauș.

Ținând cont de prevederile art. 1465 din Codul civil (redacția până la 01 martie 2019) și de faptul că Parascovia Aramă a revocat testamentul nr. 238 din 03 februarie 2005, întocmit pe numele Alionei Aramă, prin întocmirea unui nou testament cu nr. 2342 din 08 septembrie 2006 pe numele lui Ștefan Carauș, ce revocă în mod direct total testamentul anterior, instanțele ierarhic inferioare întemeiat și legal au concluzionat că testatoarea Aramă Parascovia și-a manifestat voința de a revoca testamentul din 03 februarie 2005 prin întocmirea unui nou testament pe numele lui Ștefan Carauș la data de 08 septembrie 2006.

Prin prisma art. 1449 alin. (1) și art. 1465 lit. a) din Codul civil (în vigoare pînă la 01 martie 2019), testatoarea Aramă Parascovia, în temeiul principiului libertății testamentare, era în drept în orice moment să-și schimbe, modifice sau revoce, integral sau parțial, oricînd și exclusiv la propria sa discreție testamentul sau testamentele întocmite anterior, fără a invoca sau explica sau justifica vreun temei pentru asemenea modificare sau revocare, nici notarului și nici altei persoane. Astfel, Arama Parascovia era în drept să revoce oricînd și de cîte ori considera necesar, integral testamentul întocmit în anul 2005, iar acest drept testatoarea l-a exercitat prin întocmirea de către notarul Lilia Burac a unui nou testament nr. 2342 din 08 septembrie 2006, nefiind obligată să explice temeiul pentru care a decis întocmirea unui nou testament și revocarea celui precedent.

Avînd în vedere că cauza testamentului nr. 2342 din 08 septembrie 2006 este expres exclusă, ca cerință legală prin prisma art. 1465 lit. a) din Codul civil, rezultă cert că norma art. 207 din Codul civil nu poate fi invocată în raport cu testamentul contestat,

nefiind aplicabil prin efectul legii. Prin urmare, argumentul recurente Aliona Aramă privind nulitatea testamentului nr. 2342 din 08 septembrie 2006 pe temeiul prevăzut de art. 207 din Codul civil este irelevant, deoarece norma data nu este aplicabilă cazului din speță.

Cât privește acțiunea depusă de către notarul Lilia Burac, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că aceasta a fost respinsă de către instanțele ierarhic inferioare și în această parte hotărârile nu sunt contestate, prin recursul declarat împotriva deciziei din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat, notarul Lilia Burac, reprezentat de avocatul Victor Burac, solicitând casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe doar în partea repartizării cheltuielilor de judecată.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Distinct de cele relatate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, atât prima instanță, cât și instanța de apel, au pronunțat soluții greșite în partea repartizării cheltuielilor de judecată, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată.

Conform art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

La cazul prezentei spețe, instanțele de judecată au ajuns la concluzia de a respinge integral atât acțiunea depusă de către Aliona Aramă, cât și acțiunea depusă de către notarul Lilia Burac, prin urmare, atât Aliona Aramă, cât și notarul Lilia Burac, pe de o parte, au pierdut procesul intentat la acțiunile lor, iar pe de altă parte, au avut câștig de cauză pe acțiunile în care au calitatea de pârât și respectiv, intervenient accesoriu.

Prin urmare, în asemenea situație, ținând cont de efectul compensatoriu, instanța de recurs consideră că este necesar de a respinge cerințele Alionei Aramă și ale notarului Lilia Burac cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată, cu casarea hotărârilor instanțelor ierarhic inferioare în partea încasării cheltuielilor de judecată.

Mai mult ca atât, instanța de recurs ține să menționeze că suma taxei de stat de 4661,66 de lei, încasată de prima instanță de la Aliona Aramă în beneficiul statului, nu poate fi încasată din contul ultimei, deoarece aceasta a fost scutită de la plata taxei de stat prin încheierea din 19 octombrie 2012 a Judecătoriei Cimișlia. La fel, din contul lui Ion Carauș nu pot fi încasate cheltuielile de judecată suportate de Aliona Aramă, precum a decis instanța de apel, or, Ion Carauș a avut câștig de cauză în acțiunea unde are calitatea de pârât, iar instanța judecătorească poate obliga să plătească cheltuielile de judecată doar partea care a pierdut procesul.

Din considerentele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile, cu casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea încasării cheltuielilor de judecată și pronunțarea în această parte a unei hotărâri noi, prin care să fie respinse integral cerințele Alionei Aramă și ale notarului Lilia Burac cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată, în rest decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe să fie menținute.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Valentina Hriplivaia, notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac și Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac.

Se casează parțial decizia din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat și hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriai Cimișlia, sediul Central, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Aliona Aramă împotriva lui Ștefan Carauș, succedat în drepturi de către Ion Carauș, intervenient accesoriu notarul Lilia Burac cu privire la anularea testamentului și încasarea cheltuielilor de judecată și la cererea de chemare în judecată depusă de notarul Lilia Burac împotriva Alionei Aramă și Lidiei Aramă cu privire la calificarea ca fiind neîntemeiate și denigratoare, ce lezează reputația profesională, a acuzațiilor conținute în cererea de chemare în judecată și plângeri, obligarea de a dezminți acuzațiile, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată, în partea încasării cheltuielilor de judecată și se pronunță în această parte o hotărâre nouă, prin care:

Se resping cerințele Alionei Aramă și ale notarului Lilia Burac cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată, ca fiind neîntemeiate.

În rest, decizia din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat și hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriai Cimișlia, sediul Central se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc

Diana Stănilă

Mariana Ursachi

Dosarul nr. 2ra-1618/22
2-11007600-01-2ra-09112022

Prima instanță: Judecătoria Cimișlia, sediul Central (jud. Gh. Burdujan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Comrat (jud. D. Fujențo, A. Mironov, A. Curdov)

ÎNCHEIERE

03 aprilie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Stela Procopciuc
Oxana Parfeni
Ion Malanciuc
Diana Stănilă
Mariana Ursachi

examinând recursul declarat de Lidia Aramă,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Aliona Aramă
împotriva lui Ștefan Carauș, succedat în drepturi de către Ion Carauș, intervenient
accesoriu notarul Lilia Burac cu privire la anularea testamentului și încasarea
cheltuielilor de judecată și

la cererea de chemare în judecată depusă de notarul Lilia Burac împotriva Alionei
Aramă și Lidiei Aramă cu privire la calificarea ca fiind neîntemeiate și denigratoare, ce
lezează reputația profesională, a acuzațiilor conținute în cererea de chemare în judecată
și plângeri, obligarea de a dezminți acuzațiile, repararea prejudiciului moral și încasarea
cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat, prin care au fost
admise apelul declarat de notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac,
cererea de alăturare la apel depusă de Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac
și apelul declarat de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Tatiana Guțu, fiind casată
parțial hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central,

c o n s t a t ă:

La data de 12 august 2011, Aliona Aramă a depus cerere de chemare în judecată
împotriva lui Ștefan Carauș, intervenient accesoriu notarul Lilia Burac, prin care a
solicitat constatarea faptului acceptării de către Constantin Aramă a succesiunii
deschise la 19 iulie 1989 în urma decesului tatălui Ivan (Ion) Aramă, prin intrarea de

fapt în posesia și administrarea averii succesoriale, care constă din ½ cotă-parte ideală din imobilul situat pe str. xxxxxx (casa de locuit cu suprafața 126,2 m.p., construcție accesorie cu suprafața de 22,6 m.p., teren aferent cu suprafața 0,1185 ha), recunoașterea după reclamantă a dreptului de proprietate în ordinea succesiunii legale în urma decesului la 27 mai 1994 al tatălui Constantin Aramă, asupra a ¼ cotă-parte ideală din imobilul situat pe xxxxxx, care constă din casa de locuit cu suprafața 126,2 m.p., nr. cadastral xxxxxx, construcție accesorie cu suprafața de 22,6 m.p., nr. cadastral xxxxx, teren aferent cu suprafața 0,1185 ha, nr. cadastral xxxxxx, declararea parțial nule: a titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren nr. xxxxxx din 26 iunie 2002, în partea a ¼ cotă-parte ideală din terenul cu suprafața de 0,1185 ha, nr. cadastral xxxxxx din str. xxxxxx; a certificatului de moștenitor legal nr. 132 din 21 februarie 1990 eliberat pe numele Parascoviei Aramă, în partea a ¼ cotă-parte ideală din casa de locuit cu suprafața de 126,2 m.p., nr. cadastral xxxxxxx și construcția accesorie cu suprafața de 22,6 m.p., nr. cadastral. xxxxx situate pe str. xxxxxx și declararea nulă a testamentului nr. 2342 din 08 septembrie 2006 din numele defunctei Parascovia Aramă pentru Ștefan Carauș, autentificat de notarul Lilia Burac (f.d. 2, volumul I).

La data de 26 iunie 2012, Aliona Aramă a depus cerere de concretizare a pretențiilor, prin care a solicitat doar recunoașterea ca fiind nul și fără efecte juridice a testamentului înregistrat în registrul actelor notariale cu nr. 2342 de către notarul Lilia Burac la 08 septembrie 2006 conform căruia bunica sa, Parascovia Aramă, ar fi testat toată averea care în ziua decesului îi va aparține, unde nu s-ar afla și din ce n-ar fi alcătuită lui Ștefan Carauș (f.d. 103-108, volumul I).

Ulterior, la data de 27 martie 2018, Aliona Aramă a mai depus o cerere de concretizare, prin care a solicitat anularea testamentului cu nr. 2342 din 08 septembrie 2006, întocmit de notarul Lilia Burac din numele Parascoviei Aramă în favoarea lui Ștefan Carauș (f.d. 98-100, volumul VII).

La data de 02 decembrie 2011, notarul Lilia Burac a depus cerere de chemare în judecată împotriva Alionei Aramă, solicitând calificarea ca fiind neîntemeiate și denigratoare, ce lezează reputația profesională a reclamantei, acuzațiile conținute în cererea de chemare în judecată depusă de pârâtă la 12 august 2011 „semnătura din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 nu este a bunicii Parascovia Aramă”, obligarea pârâtei de a dezmințe acuzațiile menționate în ședința de judecată și de a le exclude din cererea de chemare în judecată prin modificarea cererii, încasarea sumei de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată (f.d. 2-4, volumul II).

Prin încheierea din 28 decembrie 2011 a Judecătorei Cimișlia, cererile de chemare în judecată au fost conexate pentru examinare într-un singur proces (f.d. 23, volumul II).

La 16 septembrie 2013, notarul Lilia Burac a depus cerere de concretizare a acțiunii, prin care a mărit cuantumul prejudiciului moral, solicitând încasarea de la Aliona Aramă a prejudiciului moral în sumă de 100 000 de lei (f.d. 17-18, volumul III).

Ulterior, la 14 mai 2014, notarul Lilia Burac a depus o nouă cerere de concretizare a acțiunii, în care a indicat în calitate de pârâți pe Aliona Aramă și Lidia Aramă, solicitând calificarea ca neîntemeiate și denigratoare în adresa reclamantei, ce lezează reputația profesională a reclamantei, a acuzațiilor conținute în cererea de chemare în judecată depusă la 12 august 2011 (nr. intrare 3-1238): „semnătura din testamentul nr. 2342 din 08 septembrie 2006 nu este a bunicii Parascovia Aramă”; calificarea ca neîntemeiate și denigratoare în adresa reclamantei, ce lezează reputația profesională a reclamantei, a acuzațiilor conținute în plângerile din 07 iunie 2013, 28 august 2013, 25 octombrie 2013, 30 decembrie 2013: „notarul dna Lilia Burac refuză să prezinte testamentul”, „să fie trasă la răspundere reclamanta pentru această infracțiune gravă”, „notarul public Lilia Burac a încălcat legea și poartă răspundere pentru încălcarea obligațiilor sale profesionale”, „caz corupt, care a fost făcut fals de către notarul Lilia Burac”; obligarea pârâtelor Aliona Aramă și Lidia Aramă de a dezminți acuzațiile menționate supra, pe aceeași cale prin care au fost răspândite; încasarea în mod solidar din contul pârâtelor a daunei morale în mărime de 100 000 de lei și a cheltuielilor de judecare a cauzei (f.d. 133-134, volumul III).

Prin hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central a fost respinsă integral acțiunea depusă de Aliona Aramă și s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 4 661,66 de lei, de a cărei plată parțială reclamanta a fost scutită la înaintarea acțiunii în instanța de judecată. De asemenea, s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul intervenientului accesoriu notarul Lilia Burac cheltuielile judiciare compuse din cheltuieli de asistență juridică în sumă de 11 000 de lei și cheltuieli de transport în sumă de 11 000 de lei, în total 22 000 de lei, în rest încasarea cheltuielilor de judecată solicitate de intervenientul accesoriu în sumă de 58 000 de lei fiind respinsă ca neîntemeiate. Acțiunea depusă de notarul Lilia Burac a fost respinsă ca fiind neîntemeiată și s-a încasat de la notarul Lilia Burac în beneficiul Alionei Aramă cheltuielile de asistență juridică în sumă de 3600 de lei. În rest, încasarea sumei de 2400 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată solicitată de Aliona Aramă, a fost respinsă ca neîntemeiată. Sechestrul aplicat pe bunul imobil situat pe str. xxxxx ce aparține Parascoviei Aramă, prin încheierea din 17 octombrie 2011 a Judecătoriei Cimișlia, menținută prin decizia din 15 februarie 2012 a Curții de Apel Chișinău, a fost menținut până când hotărârea judecătorească va deveni definitivă.

La 20 noiembrie 2018 notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac, a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a hotărârii din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central în partea încasării din contul Alionei Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac a cheltuielilor de judecată în mărime de 22 000 de lei și emiterea în această parte a unei noi hotărâri de încasare din contul Alionei Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 43 500 de lei, conform calculului cheltuielilor de asistență juridică prezentat în ședința de judecată din 23 octombrie 2018; casarea hotărârii în partea încasării din contul notarului în beneficiul Alionei Aramă a cheltuielilor de judecată în sumă de 3600 de lei și pronunțarea în această parte a unei

noi hotărâri de respingere a acestei pretenții ca fiind neîntemeiată. Totodată, notarul a solicitat încasarea din contul Alionei Aramă în beneficiul său a cheltuielilor de judecată suportate în instanța de apel (f.d. 16, 82-88, volumul VIII).

La 13 decembrie 2018, Aliona Aramă a declarat apel împotriva hotărârii din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii în partea în care a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea depusă de Aliona Aramă, în partea încasării taxei de stat din contul Alionei Aramă în beneficiul statului și în partea încasării cheltuielilor de asistență juridică din contul Alionei Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri, prin care acțiunea depusă de Aliona Aramă să fie admisă integral (f.d. 17-18, 90-94, volumul VIII).

La 15 decembrie 2018 și Lidia Aramă a declarat apel împotriva hotărârii din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central (f.d. 26, volumul VIII), care însă a fost restituit prin încheierea din 11 iunie 2019 a Curții de Apel Comrat, menținută prin decizia din 24 iulie 2019 a Curții Supreme de Justiție.

Prin decizia din 24 decembrie 2019 a Curții de Apel Comrat a fost respins apelul declarat de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Tatiana Guțu, a fost admis apelul declarat de notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac și a fost modificată hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central în partea repartizării cheltuielilor judiciare, fiind majorat cuantumul sumei totale a cheltuielilor de asistență juridică încasate din contul Alionei Aramă în beneficiul intervenientului accesoriu notarul Lilia Burac de la suma de 22 000 de lei până la suma de 43 500 de lei. În rest, hotărârea primei instanțe a fost menținută.

În legătură cu decesul lui Ștefan Carauș la data de 21 august 2020, prin încheierea din 23 septembrie 2020 a Curții Supreme de Justiție a fost înlocuită partea în proces Ștefan Carauș cu succesorul ei în drepturi Ion Carauș (f.d. 207-208, volumul IX).

Prin decizia din 28 octombrie 2020 a Curții Supreme de Justiție au fost admise recursurile declarate de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Valentina Hriplivaia și de Aliona Aramă și Lidia Aramă și a fost casată decizia din 24 decembrie 2019 a Curții de Apel Comrat, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Comrat, în alt complet de judecată.

Pe parcursul examinării cauzei în instanța de apel, la 11 ianuarie 2021 Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac, a depus cerere de alăturare la apelul declarat de notarul Lilia Burac, solicitând admiterea acestui apel, pe care îl susține integral (f.d. 123-125, volumul X).

Prin decizia din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat, au fost admise apelul declarat de notarul Lilia Burac, reprezentată de avocatul Victor Burac, cererea de alăturare la apel depusă de Ion Carauș, reprezentat de avocatul Victor Burac și apelul declarat de Aliona Aramă, reprezentată de avocatul Tatiana Guțu, fiind casată hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central în partea repartizării cheltuielilor judiciare și emisă în această parte o hotărâre nouă, prin care s-a încasat în mod solidar de la Ion Carauș și de la notarul Lilia Burac în beneficiul Alionei Aramă

cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în prima instanță în sumă de 2500 de lei. S-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în prima instanță în sumă de 13 500 de lei. În rest, hotărârea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central a fost menținută. Totodată, s-a încasat de la Aliona Aramă în beneficiul notarului Lilia Burac cheltuielile de judecată suportate la examinarea cauzei în instanța de apel în sumă de 6000 de lei.

La data de 08 noiembrie 2022 Lidia Aramă a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și restituirea cauzei la o nouă rejudecare.

În motivarea recursului, recurenta a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, care a ignorat încălcările comise de către notarul Lilia Burac la întocmirea testamentului din 08 septembrie 2006. Acest testament a fost întocmit fără știrea defunctei Parascovia Aramă, care și-a exprimat consimțământul doar la testarea întregii sale averi nepoatei Aliona Aramă.

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct. 1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023. Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Respectiv, recursul declarat de Lidia Aramă a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Totodată, avînd în vedere că legea procedural civilă, care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă recursul se va examina conform procedurii de judecare a recursului în vigoare la data depunerii acestuia, deoarece după sensul său norma referitoare la temeiuri cuprinde și procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele fiind un tot întreg organic.

Studiind materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a înceta procedura de recurs pe marginea cererii de recurs declarată de Lidia Aramă, din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art. 445¹ din Codul de procedură civilă, instanța de recurs dispune, printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac, încetarea

procedurii de recurs, din oficiu sau la cerere, dacă după declararea admisibilității recursului se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433.

În conformitate cu prevederile art. 430 din Codul de procedură civilă, sunt în drept să declare recurs părțile și alți participanți la proces, martorul, expertul, specialistul, interpretul și reprezentantul, cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată ce li se cuvine.

Iar potrivit dispozițiilor art. 429 alin. (5) din Codul de procedură civilă, nu pot fi atacate cu recurs hotărârile în a căror privință persoanele indicate la art. 430 nu au folosit calea apelului prevăzută de lege.

În interpretarea corectă a normelor legale enunțate este de înțeles că sunt în drept să declare recurs doar părțile și alți participanți la proces, indicați la art. 430 din Codul de procedură civilă, care au folosit calea de apel.

La caz, este indubitabil că recursul Lidiei Aramă, prin care se solicită casarea deciziei din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat, este înaintat de o persoană care, prin prisma art. 429 alin. (5) și 430 din Codul de procedură civilă, nu este în drept să-l declare, deoarece Lidia Aramă nu a folosit calea apelului prevăzută de lege.

La 15 decembrie 2018 Lidia Aramă a declarat apel împotriva hotărârii din 15 noiembrie 2018 a Judecătorei Cimișlia, sediul Central (f.d. 26, volumul VIII), care însă a fost restituit prin încheierea din 11 iunie 2019 a Curții de Apel Comrat, menținută prin decizia din 24 iulie 2019 a Curții Supreme de Justiție.

Din considerentele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a înceta procedura de recurs pe marginea recursului declarat de Lidia Aramă împotriva deciziei din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat.

În conformitate cu art. 269-270, art. 445¹ din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se încetează procedura de recurs pe marginea cererii de recurs depusă de Lidia Aramă împotriva deciziei din 18 august 2022 a Curții de Apel Comrat, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Aliona Aramă împotriva lui Ștefan Carauș, succedat în drepturi de către Ion Carauș, intervenient accesoriu notarul Lilia Burac cu privire la anularea testamentului și încasarea cheltuielilor de judecată și la cererea de chemare în judecată depusă de notarul Lilia Burac împotriva Alionei Aramă și Lidiei Aramă cu privire la calificarea ca fiind neîntemeiate și denigratoare, ce lezează reputația profesională, a acuzațiilor conținute în cererea de chemare în judecată și plângeri, obligarea de a dezminți acuzațiile, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc

Diana Stănilă

Mariana Ursachi